

Broedende Lepelaars in de Buitenliede

Gezocht: foto's van het gele snavelvlak

Van oudsher nestelen Lepelaars in Nederland op de grond op plekken, waar ze moeilijk bereikbaar zijn voor grondpredatoren. Broedkolonies bevonden zich op de Waddeneilanden en in (riet)moerassen op het vasteland. Het Zwanewater, Oostvaarders -en Lepaarsplassen en Quackjeswater herbergden de grootste vastelandskolonies (Bijlsma et al, 2001). In Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer ontbraken Lepelaars als broedvogel (Geelhoed et al, 1998). In de jaren negentig veranderde de verspreiding en werden de kolonies op het vasteland verlaten, terwijl de Waddeneilanden steeds meer werden gekoloniseerd. De Nederlandse populatie nam in deze periode sterk toe. Begin 21^e eeuw werd voor het eerst vastgesteld dat Lepelaars in Nederland in bomen broeden. De Buitenliede aan de oostrand van Haarlem had de Nederlandse primeur. Sindsdien broeden Lepelaars hier jaarlijks en wordt het wel en wee van de kolonie gevolgd (Stuart et al, 2004; Tanger, 2006 & 2014, Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland, 2015). In eerste instantie werd uitsluitend gekeken naar het aantal nesten en het broedsucces. Vanaf 2016 wordt ook meer aandacht besteed aan het voedsel. In dit artikel worden de resultaten beknopt geschetst. Daarnaast wordt medewerking aan het onderzoek gevraagd.



Aantalsverloop

In 2004 werden in de Buitenliede de eerste broedende Lepelaars vastgesteld. Drie paar nestelden in oude nesten van Blauwe Reigers in bomen. Van deze drie nesten werd minstens een jong per nest vliegvlug (Stuart et al, 2004). In de daaropvolgende jaren groeide de kolonie tot een voorlopig maximum van 49

VOLWASSEN LEPELAAR VOEDT VLEGVLUG KUIKEN,
Buitenliede 1 juni 2017. Foto: Steve Geelhoed



nesten in 2016. In 2017 werd het een na hoogste aantal nesten ($n = 42$) vastgesteld (figuur 1). Het tellen van nesten wordt bemoeilijkt door het bladerdek dat zich in de loop van het seizoen sluit. Het daadwerkelijke aantal broedparen zou dus hoger kunnen liggen.

Broedecologie

De eerste Lepelaars arriveren de laatste jaren in de eerste helft van maart in de kolonie. Binnen twee weken hebben de eerste paartjes nesten 'gebouwd' en beginnen ze met broeden. Een kleine maand later, half april, komen de eerste jongen uit. Eind april worden in meer dan de helft van de nesten jongen gezien. In de eerste helft van mei zijn de eerste jongen al vliegvlug, maar het gros van de jongen wordt pas later vliegvlug. Nieuwe paartjes vestigen zich in deze periode nog steeds in de kolonie. Opgroeiende kuikens zijn dus van half april tot eind juni aanwezig. Vanwege het dichte bladerdek later in het seizoen is het onduidelijk of en wanneer de laatste jongen uitvliegen.

In vergelijking met tien jaar geleden lijkt de hele broedcyclus ongeveer drie weken eerder plaats te vinden. Toen werden de eerste vogels in de kolonie in de laatste decade van maart gezien en werden de eerste nesten in de tweede helft van mei vastgesteld (Tanger, 2006).

Voedsel

Lepelaars hebben tijdens de broedtijd veel voedsel nodig. Niet alleen voor zichzelf maar ook voor hun opgroeiende kuikens. Een volwassen Lepelaar kan per dag 600 gram voedsel opnemen. Hiervan is 300 gram nodig voor eigen levensonderhoud. Een kuiken heeft 400 gram nodig per dag (Wintermans, 1999). Met gemiddeld ruim twee kuikens per nest heeft een individuele vogel iedere dag bijna een kilo voedsel

nodig. De Lepelaars van de Buitenliede doen het goed in vergelijking met de Schiermonnikoog kolonie, waar 1 tot 2 jongen groot worden gebracht (Lok et al, 2009). Hoe komt dat? Is het voedsel-aanbod rond de Buitenliede zo goed?

Lepelaars foerageren met name op stekelbaarsjes en ongewervelden, zoals garnaaletjes. Voordat Lepelaars in de Buitenliede begonnen te broeden werden foeragerende vogels in de omgeving van Haarlem met name gezien in veenweiden als de Hekslootpolder en de Zaanse polders.

Medewerking onderzoek

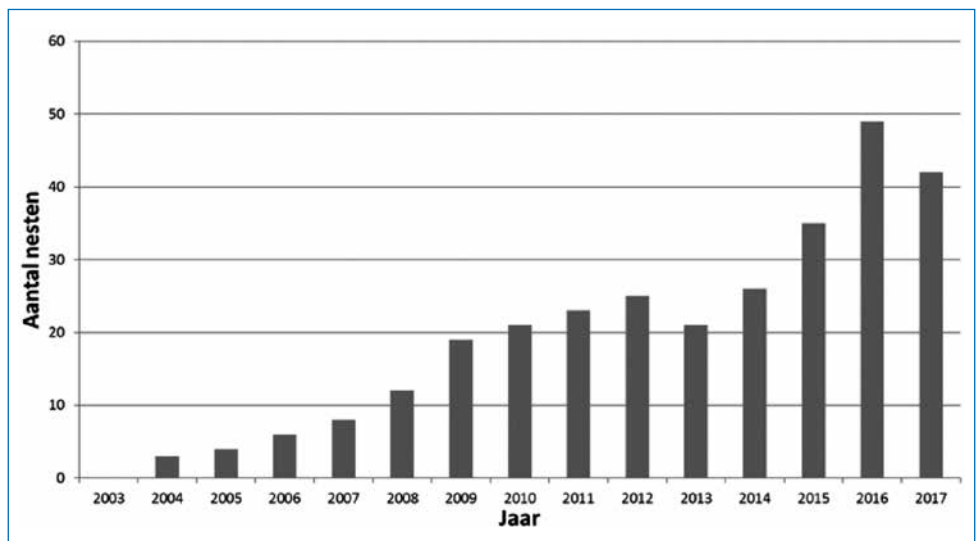
Van de Haarlemse Lepelaars willen we beter in kaart brengen waar ze tussen half april en eind juni hun voedsel halen (Jonker, 2016). Om de foerageergebieden in beeld te brengen vragen we zoveel mogelijk waarnemingen in Waarneming.nl in te voeren van:

1. Foeragerende lepelaars,
2. Vliegende lepelaars plus vliegrichting.

Met deze waarnemingen krijgen we een beter inzicht van de belangrijkste foerageergebieden in de omgeving. In deze gebieden kunnen we vervolgens de prooi-soorten in kaart brengen en het foeragegedrag bestuderen.

Maar hoe weten we of de foeragerende Lepelaars, de Lepelaars van de Buitenliede zijn? Dat is lastig, aangezien we de Lepelaars niet kunnen voorzien van kleurringen. Om die reden proberen we de Lepelaars te identificeren op basis van hun gele snavelvlak. Daarom ontvangen we graag waarnemingen met foto's van de snavel. Lepelaars zijn namelijk individueel te herkennen aan het geel-zwart snavelpatroon (zie figuur 2). In 2017 zijn we bescheiden gestart met het fotograferen van de gele snavelvlak van vogels in de kolonie. Zo kunnen we misschien te weten komen wat individuele Lepelaars doen: komen ze ieder jaar terug naar de kolonie, zijn ze trouw aan hun partner, waar zoeken ze voedsel?

Foto's van vogels waarop de snavel goed



FIGUUR 1. Ontwikkeling van het aantal nesten van Lepelaars in de Buitenliede, 2003-2017.



FIGUUR 2. Voorbeelden van snavelpatronen van individueel herkenbare Lepelaars van de kolonie in de Buitenliede Foto's: Steve Geelhoed

zichtbaar is, kun je mailen naar lepelaar@vwgzkl.nl. Informatie over de datum, tijd en plaats is nuttig. Wij kijken dan of we jouw foto kunnen matchen met andere foto's, zodat we een idee kunnen krijgen waar individuele Lepelaars voedsel zoeken.

Literatuur

- Bijlsma RG, Hustings F & Camphuysen CJ, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Geelhoed S, Groot H, Huijssteeden E van, Leeuwen G. van & Nobel P de (red), 1998. Vogels in het landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland/KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Stuart J, Tanger D & Hieselaar F, 2004. Lepelaars broeden in Oeverlanden de Liede. Fitis 40(3): 127-130.
- Tanger D, 2006. Weer boombroedende Lepelaars bij Haarlem. Fitis 42(1): 8-10.
- Tanger D, 2014. Wel en wee van 'onze' Lepelaars in 2014. Fitis 50(4): 181-183.
- Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland, 2015. Vrije vogels. Dynamiek in de vogelstand van Zuid-Kennemerland en Haarlemmermeer. Haarlem
- Jonker N, 2016. Lepelaars in Zuid-Kennemerland, vliegbewegingen en voedselvluchten. Fitis 52(1): 14-1
- Lok T, Overdijk O, Horn H & Piersma T, 2009. De lepelaarpopulatie van de Wadden: komt het einde van de groei in zicht? Limosa 82: 149-157.
- Wintermans G, 1999. Het kostwinnersprincipe: zoeken naar de juiste energiebalans. In: Vogelbescherming Nederland. Lang leve de lepelaar: vijf jaar samenwerken aan soortbescherming. Pp 52:53. Vogelbescherming Nederland, Zeist.

■ Steve CV Geelhoed, Camilla Dreef & Nico Jonker